

TANZANYA HİNT DİASPORASI: HİNTLİ İŞÇİLERİN YAŞAM MÜCADELESİ

Hüseyin GÜNARSLAN*

Öz

Bu çalışma İngiltere'nin kolonilerinden birisi olan Doğu Afrika ülkesi Tanzanya'ya çalıştırılmak amacı ile getirilmiş Güney Asya kökenli Hintlilerin yaşamlarını ele almaktadır. Sözleşmeli işçi olan Hintlilerin bu ülkedeki gelişmelerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma ile Hintlilerin yıllar içinde Tanzanya'da ekonomik olarak önemli başarılar elde ettikleri tespit edilmiştir. Hintlilerin başarısında en önemli rolün İngiliz yetkililerin desteği olduğu belirlenmiştir. Hintlilerin ülkedeki ekonomik başarılarının bu ülkenin gerçek sahibi olan Afrikalılar tarafından hoşgörü ile karşılanmadığı ortaya çıkarılmıştır. Afrikalıların nefretini kazanan Hintlilerin ülkede ayrımcılığa tabi tutuldukları ve sahip oldukları varlıklara el konulduğuna dikkat çekilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Doğu Afrika, Tanzanya, Hintliler, Kölelik, Sözleşmeli İşçilik, Julius Nyerere*

Abstract

Indian Diaspora of Tanzania Indian Workers Struggle for Life

This study deals with the lives of Indians of South Asian origin, who were recruited to work in East Africa, one of the colonies in England, Tanzania. It is aimed to determine the development of Indians who are contracted workers in this country. The study found that Indians achieved significant economic success in Tanzania over the years. The most important role in the success of Indians was determined by the support of the British authorities. It was revealed that the Indians' economic success in the country was not tolerated by Africans who are the real owners of this country. It was pointed out that the Indians, who hated by the Africans, had been discriminated against in the country and their assets were confiscated.

Keywords: *East Africa, Tanzania, Indians, Slavery, Indentured Labor, Julius Nyerere*

* Dr., Windsor Üniversitesi, Tarih Bölümü, Windsor, Ontario, Kanada.
E-posta: gunarsl@uwindsor.ca. ORCID: 0000-0002-7276-7476
(Makale Gönderim Tarihi: 05.07.2019 - Makale Kabul Tarihi: 25.03.2020)

Giriş

Tanzanya bağımsızlığını alıncaya kadar önce Almanların sonra da İngilizlerin kolonisi olmuştur. Batılılar bu ülke topraklarında Afrikalı siyahî insanları köle olarak çalıştırıp büyük kazançlar elde etmişlerdir. Köleliğin artık yürütülemez hale gelmesinden sonra ise yeni bir kölelik anlayışı ortaya çıkmıştır. Buna göre Güney Asya ülkelerinden ucuz işçi statüsü adı altında Hintliler kolonilerde çalışmak için getirilmeye başlanmıştır. Çalışma ve davranış koşulları olarak kölelikten farklı olmayan bu sistemde işçilerin gıda ve temel ihtiyaçları karşılanmadığı için batılıların daha fazla gelir kazanmalarına imkân vermiştir. Yıllar geçtikçe Tanzanya gibi kolonilerde sayıları daha da artan ve bu ülkede kendilerine yeni bir hayat kuran Hintliler özellikle ticari alanda önemli başarılar elde etmişlerdir. Bu çalışma 1895 yılından itibaren Tanzanya'ya çalışmak için gelmiş Hintli işçilerin yaşam mücadelesini konu almıştır. Köleliğin kaldırılmasından sonra sözleşmeli işçi statüsü ile Hintli işçi çalıştırılmasına nasıl başlandığının araştırılması gerekmektedir. Tanzanya'ya gelen ilk işçilerin ve onların çocuklarının zamanla bu ülkede nasıl ekonomik başarılar elde ettikleri incelenmelidir. Bu süre zarfında Tanzanyalı Afrikalılar ile olan ilişkileri, onların nefretlerini nasıl kazandıkları tarihi seyri içinde ortaya çıkarılmalıdır. Nihayetinde İngilizlerden bağımsızlığını kazanan Tanzanya'nın ve ülkenin ilk devlet başkanı Julius Nyerere öncülüğündeki Afrikalıların Hintlilerin mal varlıklarına hangi şartlarda el koyduğu tespit edilmelidir.

1. Sonun Başlangıcı: Kolonilerin Yeni Köleleri

22 Nisan 1971 tarihi Tanzanya'da yaşayan Hintliler için kara günlerin başlangıcıydı. Tanzanya devlet başkanı Nyerere'nin öncülüğündeki parlamento seksen yıl önce işçi olarak bu ülkeye gelmiş Hintlilerin çalışkanlıkları ile yıllar içinde kazandıkları mal varlıklarına el koyma kararı almıştı. Karar gereğince değeri beş bin poundun üzerinde olan Hintlilerin taşınmazları artık devletin olmuştu. Hintliler için üzüntülü bir gün olan bu tarih yerli siyahî Tanzanyalı halk için ise sevinç çılgınlıklarının atıldığı bir gündü. 23 Nisan günü Tanzanyalılar sokaklarda parlamentonun kararını kutlarken, Başkan Julius Nyerere kanunun fakir Tanzanya halkı üzerinden kazandıkları ile zenginlik içinde yaşayan Hintlilere karşı bir önlem olduğunu açıklamıştı.¹ İlerleyen günlerde alınan karar ise Hintliler için çok daha ağırdı. Tanzanya'da yaşayan Hintlilerin evlerine de devlet tarafından el konmuştu. Ülkede yaşayan Hintliler kazandıkları ile yeni evler alıp kiraya vermekle bilinmekteydi. Bu kararlar Hintlilerin sadece evleri alınmamış yıllar içinde kazandıkları birikimler ile satın aldıkları ve ticari maksatlarla kiraya verdikleri de dahil yaklaşık üç bin ev devlete geçmişti.²

¹ Nationalist, 1971.

² Nagar 1996, s. 70.

Bütün bu olaylar zincirinin başlangıcı 25 Mart 1807 tarihinde İngiliz Parlamentosunun Köle ticaretini yasaklayan bir kanunu kabul etmesiyle başlamıştı. Bu kanuna göre İngiliz gemilerinde yakalanan her bir köle için yüz poundluk ceza kesilmesine karar verilmişti.³ Kölelik kaldırılmamıştı ama İngiliz Krallığına bağlı yerlerde köle alım satımı yasaklanmıştı. 1820 yılına gelindiğinde köleliğe karşı İngilizler arasında yeni bir hareket başlamıştı. 1833 yılında çıkarılan bir kanunla kölelik tamamen yasaklanmış ve 1834 yılında da köleler özgürlüklerini kazanmış ama sözleşmeli işçi olarak sahiplerine hizmet etme yükümlülüğü getirilmişti. Bu kararda 1838 yılına gelindiğinde kaldırılmış ve koşulsuz olarak kölelerin özgür olduğu kabul edilmişti. Fransızlarda aynı yıl köleliği kaldırdılar, Hollandalılar ise 1863 yılında bu yönde adım atan son Avrupa ülkesi olmuştu.⁴

Köleliğin kaldırılmasıyla işçi gücünü kaybeden kolonilerin tarım alanları sıkıntılı günler geçirmeye başlamışlardı. Bu bölgelerde Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu şeker, kahve, çay ve muz üretimi yapılmaktaydı. Kölelerin yerine çalışacak işçi arayışına giren üreticiler ve devletler bu ihtiyacı uluslararası fakir ülkelerden getirdikleri sözleşmeli ucuz işçiler sayesinde karşılayabileceklerini gördüler ve kısa süre içinde bu sistem yaygınlaştı. Avrupalılar Doğu'dan tedarik ettikleri bu işçileri Coolie veya Kuli olarak adlandırıyorlardı.⁵ Bu kelimeler gerek yazılışı gerekse okunuşu itibari ile Türkçedeki köle tabirine benzemektedir.

Güney Asya ve Hint Okyanusundaki fakir ülkelere mensup vatandaşlar ihtiyaç duydukları maddi gelire sahip olabilmek umuduyla korumasız ve savunmasız bir şekilde Avrupalı kolonilerde çalıştırılmak üzere bu ülkelere götürülüyorlardı. Ayrıca işçi sıkıntısı arttıkça Hintlilerin kaçırılmasına da başlanıyordu. Bütün bu Hintliler gönüllü olsun veya kaçırılmış olsun göçmen işçi statüsünde çok ucuza çalışmaya zorlanıyorlardı. Özellikle de Hindistan'daki kast sisteminin en alt grubunda bulunan Hintlilere adeta köle muamelesi yapılıyordu.⁶ Hâlihazırda Hindistan'da köle hayatı yaşayan bu işçiler Batılılar tarafından ücretli işçi diye anılıyor, lakin düşük ücretler verilerek köle gibi kullanılmaya devam ediliyorlardı. Aslında Hintliler sözleşmeli işçi olarak kullanılmaya başlanmalarından çok daha önceleri de köle olarak kullanılıyorlardı. 1670 yılı ve sonrasında 24 bin Hintli köle olarak Mascarene adasına götürülmüştü. Bu Hintliler ülkelerinde hiçbir değeri olmayan köle ve hamal statüsündeki insanlardı. Bunların yanında kaçırılmalar sonucu köleleştirilen yetişkin ve çocuklarda bulunuyordu.⁷ Batılılar aslında kölelik son bulduktan sonra sözleşmeli işçi diye tabir ettikleri kölelerden farkı olmayan işgücüne sahip oldular. Söylem değişmişti

³ Wiki. Abolitionism.

⁴ AGTF 2007, s. 2-3.

⁵ Harris 2010, s. 149.

⁶ Hjejele 1967, s. 106.

⁷ Allen 2008, s. 2.

ama işlevsel olarak kölelik hala aktif bir şekilde devam ediyordu. Batı toplumunda köleliğe karşı oluşan iticilik sözleşmeli işçi tabiri kullanılarak ortadan kaldırılıyordu. Dönem itibari ile haberleşmenin kısıtlı olduğu 19. ve kısmen 20. yüzyılda bu insanlar batıya çok uzak olan bölgelerden toplanıyor, zulme maruz kalıyor ve istekleri dışında çalıştırılıyorlardı. Bütün bu olan biteni ise özellikle batı kamuoyu bilmiyordu. Bir araştırmaya göre 1500-1850 yılları arasında İngiliz, Fransız, Hollandalı ve Portekizliler tarafından Hint Okyanusu bölgesi ülkelerinden 431 bin ila 530 bin arasında insan köle olarak kolonilere taşınmışlardı.⁸

1834'den itibaren ise sözleşmeli işçi statüsünde bir milyondan fazla Hintli vatanlarından ayrı kalmak zorunda kalmışlardı ve yeni dünya sisteminin yeni köleleri olarak toprak sahiplerine hizmet etmişlerdi. Köleliği kaldıran batı kendi ihtiyacını karşılamak için yeni işçiler olarak gelişmemiş ülkelerin insanını seçmişti.⁹ 1870 yılında ülkelerinden ayrılan Hintli işçilerden yalnızca yüzde 21'lik kısmı ülkelere geri dönmüştü. 1910 yılından sonra ise her iki Hintliden birisi ülkesine dönerken diğeri bu çalıştığı ülkede kalmaya devam etti.¹⁰ Hugh Tinker'a göre kolonilerin kullandığı sözleşmeli işçi sisteminin kölelikten tek farkı belirli bir süre ile sınırlandırılmış olmasıydı. Köleler bütün hayatları boyunca sahiplerine hizmet ederken işçiler belirli bir süre ile hayatlarını toprak sahiplerine veriyordu. Toprak sahipleri ise işçilerin hayatlardan daha çok elde ettikleri ürüne değer veriyorlardı.¹¹ İşçi olmayı seçen ilk nesil Hintliler yeni bir hayata alışmak zorundaydılar. Bunu yaparken kendi ülkelerinden kopuyor ve geri dönemeyeceklerini de biliyorlardı. Gittikleri koloniler ise hiçbir zaman gerçek yurtlarının yerini tutamıyordu.¹² Buna rağmen Birçok Hintli zaman içinde isimlerini değiştirmekle kalmamış Hint kültürüne ait törenleri de terk etmişlerdi.¹³

Yirminci yüzyılın başlarında Hindistan'da sözleşmeli işçi çalıştırılmaması yönünde kampanyalar başlamıştı. 1917 yılında Hindistan hükümeti sözleşmeli ucuz işçilerin başka ülkelere gitmesini yasakladı. Ülkelerine dönmeyen işçiler buldukları ülkelerde yine ucuz işgücü hizmetine devam ettiler. Bu işçiler buldukları ülkelerin vatandaşları tarafından dışlanıyorlardı zira ya çok ucuza çalışarak ya da düşük ücrete mal satarak toplum içinde hoşnutsuzluk oluşturuyorlardı.¹⁴

⁸ Report 1825, s. 12.

⁹ Lal ve Jaha 2012, s. 42.

¹⁰ Geoghegan 1921, s. 44.

¹¹ Tinker 1974, s. 60.

¹² Lal ve Jaha 2012, s. 44.

¹³ Viechweg 2007, s. 6.

¹⁴ Lutz 2009, s. 147-150.

Yasal olarak sözleşmeli işçilerin kölelerde olduğu gibi sahipleri tarafından dövülmesi, işkenceye maruz kalması yasaktı ve onları koruyan anlaşmalar mevcuttu. Buna rağmen bu işçiler toprak sahipleri, menajerler, gözetmenler, Hintli işçi başları, diğer Afrikalı işçiler ve polis tarafından dövülüyorlardı. Sözleşmeli işçi olmayan, kendi imkânları ile kolonilere gelmiş ve gerek işçi olarak gerekse ticaretle uğraşan Hintlilerde şehirlerde aynı sıkıntılara maruz kalıyorlardı. Kayıtlara geçen bazı durumlarda bu işçilerin ne kadar savunmasız olduğu görülmektedir. 1867’de Soudar Singh toprak sahibi ve onun yedi Afrikalı siyahî işçisi tarafından dövülmüş ama yapılan tahkikatta suçsuz bulunmuşlardır. 1871’de bir toprak sahibi iki Hintli kadını üç gün boyunca at kırbacı ile dövmekten altı pound ile cezalandırılmıştı. Bu kadınlardan Labjadee daha sonra hayatını kaybetse de toprak sahibi adam öldürmekten suçsuz bulunmuştu. Labjadee’nin kırbaçlanmadan önce de sağlık durumunun kötü olduğuna dair bir sağlık raporu delil olarak kabul edilmişti. 1899’da Sahti adlı bir kadın toprak sahibinin oğlu tarafından dövüldükten 14 gün sonra ölmüştü ama mahkeme şahsi suçsuz bulmuştu.¹⁵

2. Tanzanya’ya Gelen Hintli İşçiler

Tanzanya’ya giden ilk Hintli işçiler 1890 yılından itibaren bu ülkeye geldiler. 1895 yılında inşaatı başlayan ve 1904 yılında tamamlanan Uganda demiryolu inşaatında yaklaşık 32 bin sözleşmeli Hintli işçi çalıştırılmıştı. Uganda, Kenya ve Tanzanya’dan geçen 960 km’lik demiryolu Afrika’nın zorlu şartları altında Hintli işçilerin özverileri ile yapılmıştı.¹⁶ Hintlilerin bir kısmı da bu bölgedeki tarım alanlarında çalıştırılmıştı. Sözleşmesi biten işçiler daha sonra kendi işlerini kurup ekonomik alanda faaliyet göstermeye başladı. Hintli işçiler Kenya’ya göre daha az ayrımcılığa tabi tutulsalar da 1932 yılında hükümet göçmenlerden aldığı başvuru ücretlerini artırdı. Özellikle Hintlilerin ülkeye girişine kısıtlamalar getirildi. Doğu Afrika’da yaşayan Hintlilerin siyasi alanda etkin olmalarının önündeki ana engel o dönemde siyahîlerin haklarının ucuz işçi Hintlilerin haklarından daha öncelikli olarak görülmesiydi.¹⁷

Tanzanya’da tek etkili batılı güç İngilizler değildi. Almanlar birinci dünya savaşına kadar ülkede özellikle Darüsselam’da etkili olmuş ve Tanzanya’da yaşayan halkı Hintliler, Araplar ve Afrikalı siyahî yerliler olarak sınıflandırmışlardı.¹⁸ Savaş dönemi ve sonrası bölgede etkili olan İngiliz Koloni Ofisi yetkilileri 1921 yılında aldıkları bir kararla Tanzanya’nın öncelikle siyahî

¹⁵ Brereton 2010, s. 6.

¹⁶ Gunston 2002, s. 45.

¹⁷ Thomas 1985, s. 27-29.

¹⁸ Gregory 1993, s. 38.

Afrikalıların ülkesi olduğunu kabul etti.¹⁹ 1923 yılında da yerli halkın yerli olmayan halka toprak satışı izne tabi tutulmaya başlandı. Böylece yerli halk İngilizlerin yetkisi olmadan yerli olmayanlara satış yapamayacaktı.²⁰ Bununla birlikte ilgili kanunlar yürürlüğe girmediği için yerli siyahî halk İngiliz kanunlarına göre kâğıt üzerinde toprak sahibi olamıyordu. Bu nedenle Hintlilerin yerli halk olarak kabul edilmemesi onların aleyhine değil lehineydi. İngilizler toprak satışını izne bağlarken aslında Hintlilerin bu ülkede daha fazla toprak sahibi olmasını izne bağlamaya çalışıyorlardı.

İngiliz yönetimindeki Tanzanya'da yaşam alanları Almanların yaptığı şekliyle belirlenmeye devam edilmişti. 1919 yılında Darüsselam'ın şehir yapılanmasında Avrupalıların ve Asyalı Hintlilerin yaşam alanları bölge bölge belirlenmişti. Şehrin bu kısımlarına yerli siyahî Afrikalıların ev kurup yerleşmesi yasak olduğu gibi akşam saat altıdan sabah altıya kadar girişleri de yasaktı.²¹ Burada dikkat çeken nokta batılı devletlerin ucuz işçi statüsünde bu ülkeye gelmiş Güney Asya bölgesine mensup özellikle Hintli işçilere de zaman içinde özel statü vermiş olmalarıydı. Avrupalılar kendilerine ait özel yaşam alanları oluştururken Hintlilere ait başka özel alanlarda oluşturmuşlardı. Tabii ki Avrupalılar ve Hintliler aynı yaşam bölgesini paylaşmıyordu. Lakin Hintlilerin kendilerine ait, yerli siyahî halktan ayrı olarak yaşayabilecekleri, evlerini ve işyerlerini kurabilecekleri bölgeleri mevcuttu. Resmiyette kölelik kalkmış ama Afrikalı siyahîler kendi topraklarında özgürce yaşama imkânına kavuşamamıştı. Günümüzde tarım alanı yapmak üzere kesilen ve yakılan ormanlık araziler gibi, İngilizler de Doğu Afrika'da yaşayan siyahî halkın toprakları ve evlerini ellerinden alıyordu. Böylece hem Avrupalılara yaşam alanı açılıyor hem de ticari zirai ürün yetiştirecek alan ortaya çıkıyordu. 1921'de yetmiş dört Afrikalı siyahînin evleri İngilizler tarafından kendilerine yaşam alanı açmak üzere yakılmıştı.²²

İngilizler yıllar içinde Tanzanyalı siyahî halkın yaşayacağı bölgeleri de tespit etmiş ve kendi evlerini yapmaya izin vermişti. Lakin İngilizler tarafından ev sahiplerinden istenen emlak vergileri o kadar çok yüksekti ki yerli halk bunu ödeyecek güce sahip değildi. Hintliler ise yerel halka göre ekonomik olarak daha iyi durumda oldukları için vergileri ödeyebiliyordu. Bu nedenle yerlilerin yaşadıkları yerler ev statüsüne sahip olmayan barakalardan oluşmaktaydı. Kendi evini yapabilecek kadar şanslı olan yerliler sabit gelirlerden yoksun kaldıkları andan itibaren vergilerini ödeyemiyorlar ve evlerini satın kiracı konumuna

¹⁹ Iliffe 1979, s. 262.

²⁰ TG, 1923, s. 26.

²¹ Rules 1919, s. 50-51.

²² Dar es, 1921.

düşüyorlardı. Bu evlerin en önemli alıcıları ise Hintlilerdi. 1931-1939 yılları arasında yerli bölgesinde inşa edilen evlere sahip olan Hintlilerin sayısı 32'den 200-300'e kadar çıkmıştı.²³ Bu Hintliler sayıları binlerce olan yerlilerin evlerinden aldıkları kiralar ile ticaret yapıyor ve zenginleşiyordu.

Hintliler toplum içinde bu kolonilerde çalışmış ucuz işçi statüsündeki atalarından farklı olarak ticaretle uğraşıyorlardı. Hiyerarşi içinde ülkede yaşayan birinci sınıf insanlar Avrupalılar, ikinci sınıf insanlar Hintliler ve son sınıf olarak yerli siyahi Afrikalılar görülmekteydi. Bu sıralamada Hintliler Avrupalılar ile yerli halk arasında yardımcı görevini yerine getirmekteydi. Sahip oldukları işyerlerinde yerli halktan satın aldıklarını Avrupalılara satıyorlardı. Avrupalılarda bu ürünleri kendi ülkelerine yollayarak ticari kazanç elde ediyorlardı. Günlük yaşamda Avrupalılar Hintliler ile görüşüyorlardı. Avrupalıların direkt olarak Afrikalı siyahi halk ile etkileşimi yoktu. Yerli halk da ihtiyaç duydukları malzemeleri Hintlilerden satın alıyorlardı. F. W. Brett adlı İngiliz görevli 1922 yılında Tanzanya'da halkın ihtiyaç duyduğu bütün temel gıda ve yaşam malzemelerinin sadece Hintlilere ait marketlerde satıldığını, bu ürünlerin başka yerde bulunmadığını ve fiyat kontrolünün ise tamamen Hintlilerin elinde olduğunu rapor etmişti.²⁴ Özellikle şehirlerde yaşayan Afrikalı siyahi halk ihtiyaç duyduğu gıda malzemelerini bu ülkedeki en büyük Hintli grup olan Müslüman Şii Ağa Han İsmaililerine ait marketlerden almak zorundaydı. Bu marketler veresiye usulüyle de çalıştıkları için ay sonlarında maaşını alan halk ilk iş olarak marketlere olan borçlarını ödüyordu. Veresiye satılan ürünlerin fiyatı da peşin alınanlara göre daha yüksek tutulmaktaydı. Satın alacak güce sahip olmayanlar ise parasal değeri olan ellerinde ne var ne yok ise markete getiriyor ve karşılığında gıda malzemelerini alabiliyorlardı.²⁵ Avrupalılar özellikle de İngilizler ülkenin sahibi konumundaydı. Hintliler de ticari faaliyetleri ellerinde bulundurmalarından dolayı ülkedeki seçkin elitler konumuna kavuşmuşlardı. Tanzanyalı yerli siyahi Afrikalı halk ise haklarından mahrum bırakılmış, ekonomik sıkıntılar ile yaşamına devam etmek zorunda bırakılmış topluluktu. Öyle ki 1931 yılı verilerine göre Darüsselam'da yaşayan her üç Afrikalıdan birisi işsizdi.²⁶

1931 yılı verilerine göre Tanzanya Darüsselam'da yaşayan Avrupalı sayısı 1334 (%4), Asyalı sayısı 8865 (%27), Afrikalı sayısı ise 22,716'ydı (%69). 1943 yılında ise Avrupalı 1100 (%2.4), Hintli 11,000 (%24.4), Afrikalı sayısı ise 33,000 (%73,2) olarak gerçekleşmişti.²⁷ Tüm Tanzanya'da yaşayan Hintlilerin sayısı ise 1931 yılında 25,144 kişiydi. Avrupalı 3228 iken yerli Afrikalı halkın

²³ Baker 1931, s. 14-17.

²⁴ TNA, 1922.

²⁵ Baker 1931, s. 53-56.

²⁶ McCIeery 1939, s. 4.

²⁷ Gilman 1945, s. 22.

sayısı 5 milyondan fazlaydı.²⁸ Tanzanya'da yaşayan Güney Asyalılar İngilizler tarafından Hintliler olarak adlandırılmakla birlikte kendi içinde birçok etnik ve dini farklılıklar göstermekteydi. Yine 1931 yılı verilerine göre Hintlilerin yüzde 57'si Müslüman, yüzde 31'i Hindu, yüzde 7'si Goan, yüzde 3'ü ise Sihler'den oluşmaktaydı. Müslümanlar da kendi içinde üç büyük Şii gruba mensuptu. Bunlar Ağa Han İsmaililer, İsna Aşeriler ve Bohoralardı.²⁹ Hintlilerin yüzde 58'i ticaretle uğraşüyor, yüzde 14'ü İngilizlerin emri altında devlet görevlisi olarak çalışıyor, geri kalan yüzde 28'i tarım ve diğer meslek alanlarında çalışıyorlardı.³⁰ Hintliler İngilizlere bağlı olarak ülkede yaşamlarına devam etseler de ülkeleri Hindistan'a bağlılıkları devam etmekteydi. Buna örnek olarak daha çok ticaretle uğraşan Hintli Şii İsmaili topluluğunun dini lideri olan Ağa Han'ın 1. Dünya savaşı sonrası Tanzanya'nın Hindistan'a verilmesi yönündeki gayretleri gösterilebilir.³¹ Hintlilerin birbirleri ile olan ilişkileri de her zaman uyum içinde değildi. İsmaili imam Ağa Han 1932 yılında İngiliz yetkililer ile temasa geçip Hintli İsmaililerin diğer Hintliler ile aynı okullarda, aynı eğitim sistemine tabi tutulmalarından rahatsızlık duyduğunu belirterek, İsmaililerin kendi müfredatını uygulayacak bir sisteme sahip olması gerektiğini ifade ediyordu.³²

İngiliz yetkililer 2. Dünya savaşının başlamasıyla Tanzanya'da sıkıntı yaşamamak için tedbirler almaya başladılar. Bu tedbirler kapsamında Hintliler tarafından satışı yapılan gıda ve temel ihtiyaçlarda fiyat düzenlemesine gidildi. Ayrıca Afrikalı siyahi işçilerin maaşlarında iyileştirmeler yapılmaya başlandı.³³ Savaş döneminin zorlu şartları yaşanırken idareye karşı bir başkaldırı İngilizlerin istemeyeceği bir durumdu. Hintli tüccarların fiyatları kendilerinin belirlediği bir ortam geride kalmış ve idare tarafından fiyatların belirlendiği bir döneme geçilmişti. Buna rağmen Afrikalıların birinci derece muhatabı Hintlilerdi ve fiyat konusunda da market sahiplerinin istekleri gerçekleşiyordu. Hintli tüccarlar Tanzanya dışından ürün getirmekte zorlandıklarını iddia ediyordu. Neticede savaş döneminde Afrikalıların temel gıda ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri daha da zorlaşmıştı. Afrikalılar sınıfsal ayrımcılığında farkındaydılar. Kendileri evlerine yemek götürebilmek için canla başla çalışırken Hintlilerin bu zor dönemlerde rahatlık içinde yaşadıklarını görüyorlardı. Birçok Afrikalıya göre marketlerde satılan birçok ürün yurt dışından değil Tanzanya'nın ürettiği yerli ürünlerdi ve buna rağmen Hintli tüccarlar kendilerinden yüksek rakamlar talep

²⁸ Gregory 1993, s. 388.

²⁹ Honey 1982, s. 297.

³⁰ Honey 1982, s. 289.

³¹ Brennan 2002, s. 82.

³² Günarslan 2018, s. 168.

³³ TNA, 1940.

ediyorlardı.³⁴ Afrikalılar kendi işyerlerini açmak istediklerinde problemlerle karşı karşıya kaldıklarını, yüksek fiyattan ürün almak zorunda bırakıldıklarını ve satılan ürünlerinde bozulmuş olduğunu daha yüksek sesle dile getirmeye başlıyorlardı.³⁵ Afrikalılar İngiliz idaresinden yardım istiyorlardı. Devlet yetkililerine yazılan mektuplarda Afrikalıların Hintlilerin yönetimi altında olmadıklarını. İngilizler tarafından yönetildiklerini ve İngilizlere bağlı olduklarını yazıyorlardı.³⁶ Afrikalıların Hintlileri İngilizlere şikâyet etmeleri aslında onların çaresizliğinin bir göstergesiydi. Sistemi kuran İngilizlerdi. Hintliler de Afrikalılar gibi İngilizlerin yönetimi altındaydı. Afrikalılar İngilizlere gösteremedikleri nefreti Hintlilere göstermekteydi. Hintliler ise günü kurtarmakla meşgul olucasına hırsıyla para kazanma gayreti içerisinde iken yerli Afrikalıların kendilerine olan nefretlerinin gün ve gün arttığı ve bu nefretin ilerleyen yıllarda çocuk ve torunlarına karşı daha büyük bir nefrete dönüşeceğinden habersizdi.

Tanzanya'da yaşayanlar 2. Dünya savaşının gittikçe uzaması ile birlikte zor günler yaşamaya başladı. Gıda maddeleri karneyle verilmeye başlandı. Buna göre Avrupalılar ve Hintliler beyaz un alma hakkına sahip iken Afrikalılar bu haktan mahrum bırakıldılar. Un yerine pirinç almalarına izin verildi. Avrupalılar ve Hintliler Afrikalılara göre iki kat şeker alma hakkına sahip oldular.³⁷ *Tanganyika Standard* gazetesine gönderilen bir mektupta Hintlilerin beyaz undan yapılmış ekmek yerken kendilerinin soya, mısır ve diğer yıllanmış ürünlerin karışımından yaptıkları olabildiğince kara bir ekmek yedikleri yazıyordu.³⁸ Savaşın bitmesinden sonra da gıda sıkıntısı devam etmişti. 1946 yılında artık gıda maddeleri çok yüksek fiyattan satılıyor hatta sadece karaborsada bulunabiliyordu. Afrikalılar bu durumdan İngilizleri sorumlu tutmuyorlardı. Afrikalılar kendilerine muhatap olarak Hintlileri görüyorlar ve onlardan nefret ediyorlardı.³⁹

Hintliler ve Afrikalılar arasındaki gerilim 1946 Ağustos ayında imamlığındaki ellinci yılında Tanzanya'yı ziyaret eden Şii İsmaililerin imamı Ağa Han III'ün ziyaretinden sonra daha da derinleşecekti. Yirmi bin İsmaili imamlarını görebilmek için Darüsselam'da toplanmışlardı. İmamlarına hediye olarak onu bir terazinin kefesine oturtmuşlar ve diğer tarafa ağırlığınca elmaslar koymuşlardı. Afrikalılar marketlerinden alışveriş yaptıkları bu Hintli İsmaililerin zenginliğini net bir şekilde görmüşlerdi. Ayrıca binlerce İsmaili yiyecek sıkıntısı

³⁴ TNA, 1942.

³⁵ TNA, 1943.

³⁶ TNA, 1944.

³⁷ TNA, 1943.

³⁸ TS, 1945.

³⁹ Political, 1949.

olan bir ülkede günlerce ağırlanmış ve ziyafetler hazırlanmıştı.⁴⁰ Bu kutlamadan 3 hafta sonra yetkililer artık ülkede pirinç kalmadığını ve satışının olmayacağını ilan ettiler. Bu haberden sonra Afrikalılar grev yapmaya gıda sıkıntısı yaşandığı bir dönemde niçin Hintli İsmaililerin ülkede bu çapta bir organizasyon yapmalarına izin verildiğini yetkililere sormaya başladılar.⁴¹ Savaşın etkisi o kadar uzun sürmüştü ki 1949 yılına gelindiğinde Afrikalıların beyaz undan yapılmış ekmek satın almalarına ancak izin verilebilmişti.⁴²

3. Bağımsızlık Yolunda Tanzanya:

Julius Nyerere'nin Gücü Eline Alması ve Diaspora

İlerleyen yıllarda Tanzanya devlet başkanı olacak Julius Nyerere 1953 yılında kendilerini Hareket Grubu olarak adlandırılan eylemcilerin desteği ile Tanzanya Afrikalı Birliğinin (TAA) lideri oldu.⁴³ TAA Afrikalıların kendilerini yönetmesi gerektiğini ve kurtarıcı beklemek yerine kendilerinin harekete geçmeleri gerektiğine inanan insanlardan oluşuyordu. Özellikle fakir Afrikalılar tarafından desteklenen TAA daha geniş bir kitleye ulaşmayı başarıyor ve Nyerere ülkenin geleceğinde söz sahibi olacak konuma geliyordu. Bu arada ülkedeki Hintli nüfusu 1948 yılına gelindiğinde 45 bine ulaşmıştı. Artık ülke dışından Hintliler gelmesede nüfus artışı, ülke içindeki Hintlilerden dolayı oluyordu.⁴⁴ Aynı yıl İngilizler Tanzanya'da yaşayan Hintlilere İngiliz ya da başka ülke vatandaşlığına başvurma hakkı verdi. Şii İsmaililer başta olmak üzere birkaç bin Hintli İngiliz vatandaşlığını seçerken çok az Hintli Hindistan ve Pakistan vatandaşlığını seçmişti.⁴⁵ 1955 yılına gelindiğinde Afrikalılar gittikçe artan bir şekilde Tanzanya'nın yerli siyahi Afrikalılara ait olduğunu dile getiriyorlardı.⁴⁶ Nyerere'nin TAA ile başlayan siyasi yolculuğu 1954 yılında adı Tanzanya Afrikan Ulusal Birliği (TANU) Partisi olan oluşuma dönüştü. 1957 yılında Nyerere yaptığı bir konuşmasında Afrikalıların Avrupalılar ve Hintliler tarafından devamlı olarak aşağılandığını buna karşılık hiçbir şeyin yapılmadığını söyledi.⁴⁷ Nihayet Nyerere 1958 yılında meclise girdi. 1959 yılında ise başbakan oldu. Bundan bir yıl sonra Tanzanya İngiltere'den bağımsızlığını aldı ve Nyerere 1962 yılında ülkenin ilk başkanı oldu. 1959 yılında TANU'ya bağlı faaliyet gösteren Gençlik Ligi (TYL) ülkede adeta polis gücü gibi hareket etmeye

⁴⁰ Battershill, 1946.

⁴¹ TS, 1946.

⁴² TS, 1949.

⁴³ TANU, 1955.

⁴⁴ Leechman, 1954.

⁴⁵ TS, 1952.

⁴⁶ TIR, 1960.

⁴⁷ Iliffe 1979, s. 554.

başlamıştı. TYL işyeri açmak isteyenlere sertifika vermekten tutuklamaya, mahkemeler oluşturmaktan şehirlerin güvenliğini sağlamaya kadar birçok alanda etkili pozisyona geldi. TYL'nin bir diğer önemli faaliyet alanı ise ülkedeki Hintli iş adamlarına ait işletmeleri sıkı kontrole tabi tutmaya başlamasıydı.⁴⁸

Tanzanya 9 Aralık 1961 yılında bağımsızlığına kavuşuncaya kadar birçok greve ve sokak eylemlerine maruz kalmıştı. Hintliler artık kendilerini güvende hissetmiyorlardı. Sadece bağımsızlığın kansız bir şekilde elde edilmesi onlar için ümit var bir gelişmeydi.⁴⁹ Nyerere 1963 yılında çıkardığı kanunla ülke topraklarının tamamının devletleştirilmesini sağladı.⁵⁰ 1967 yılında çıkarılan Arusha bildirisi ile ülkede tek partili sosyalist bir döneme geçildi. Halkın şehirlerden kırsal alana göç etmeleri zorunlu tutuldu. Topraklar devlete aitti ve buralarda çalışması istenen insanların eşit şartlarda yaşamlarına devam etmeleri planlanıyordu.⁵¹ 1973 yılına gelindiğinde Tanzanya'da yaşayan Hintlilerin yarısı bu ülkeyi terk etti. Bunlar Hintli topluluğun içindeki en zengin kişilerdi ve birçoğunun Avrupa ve Amerika ile ticari ilişkileri vardı. Ayrıca o ülkelerin pasaportlarına sahip olmaları da ayrılışlarını kolaylaştırmıştı. Başka bir ülkeye geçecek mali güce sahip olmayan Hintliler ise Tanzanya'daki şartlara ayak uydurup bu ülkede yaşamaya devam ettiler.⁵²

Tanzanya bağımsızlığını alan diğer Doğu Afrika ülkeleri Uganda ve Kenya'ya göre daha başarılı bir ülkeydi. Uganda'da bağımsızlık sonrası dönemde 400 bine yakın kişi ölmüştü. Ruanda'da iç anlaşmazlıkları neticesinde 800 bin kişi yaşamını yitirmişti. Kenya'da 350 bin kişi ülke içinde göç etmeye zorlanmıştı. Tanzanya bu ülkeler ile kıyaslandığında daha az iç karışıklığa maruz kalmıştı.⁵³

Tanzanya'nın bağımsızlığına kavuşmasından sonra ki dönemde Hintliler her zaman desteğini gördükleri İngiliz yönetiminden mahrum kalmışlardı. Ülkenin yöneticileri yıllarca, özellikle Hintlilere nefret beslemiş olan yerli halk olmuştu. Kendisini ezilen bir halk olarak gören Afrikalıların ilk icraatları da kendilerini sömürdüğüne inandıkları Hintlileri hedef almaktı. Afrikalı yönetimin Tanzanya'da 1971 yılında kabul ettiği kanun ile bu ülkede yaşayan Hintlilerin malvarlıklarına el konulmaya başlanmıştı. Hintliler bu ülkenin elit kesimini oluşturuyorlardı ve bu devletleştirme politikası neticesinde onlara ait olan bankalar, sigorta şirketleri, büyük ve küçük ölçekli bütün şirketler, işyerleri, tarım arazileri ve okullara el konulmaya başlanmıştı. El konulan yerlerin arasına

⁴⁸ TIR, 1960.

⁴⁹ Lobo 2000, s. 80.

⁵⁰ James 1971, s. 138-166.

⁵¹ Coulson 1982, s. 176-183.

⁵² Nagar 1996, s. 70.

⁵³ Kessler, 2006.

zamanla Hintlilerin sahip oldukları tapulu evleri de eklenecekti. Tanzanya'da el konulan varlıkların listesi gün be gün devlet tarafından gazetelerde ilan ediliyordu. El konulan yerler arasında daha birkaç ay önce Hindistan'dan bu ülkeye geçmiş Hintli İsmaililerin imamı Ağa Han IV ve Tanzanya başkanı Nyerere'nin beraber açtıkları 700 bin sterline mal olmuş İsmaili merkezi de bulunuyordu. 1961 yılında bağımsızlığını İngilizler'den alan Tanzanya o zamana kadar Tanganyika olarak biliniyordu. Ülkenin yönetimi Tanzanyalı siyahilere geçince bu ülkede yaşayan elit Asyalılara karşı birikmiş nefret hisleri tekrar canlanmıştı. Ulusalçı söylemler zamanla yayılmış ve bu da ülkede yaşayan Hintliler dahil bütün yabancıların malvarlıklarına el koyma sürecini başlatmıştı. Asyalılar da Tanzanya vatandaşlığına sahip olsalar da siyahi olmayan herkes bu nefretten nasibini almış oluyordu. Kriz döneminde ülkede bulunan Asyalılar'dan İngiliz pasaportuna sahip olanlar İngiltere başta olmak üzere değişik ülkelere gitme imkanına sahip iken Hindistan sadece Hint vatandaşı olanları Pakistan ise bütün Müslümanları ülkesine şartsız kabul edeceğini açıklamıştı.⁵⁴

Kanada ve Avustralya gibi batılı ülkeler de Doğu Afrika'daki bu insanlara kapılarını açmışlardı. Bunun en önemli sebebi ise İngiltere ile olan kuvvetli ilişkileriydi. İngilizler eski kolonilerinde kendi işlerini gördürebilmek için bu Hintli insanları Doğu Afrika'ya getirmişlerdi ve artık bağımsızlıklarını kazanan Uganda ve Tanzanya gibi ülkeler İngilizlerin yardımcılarını gibi gördükleri bu Asyalıları ülkelerinde istemiyorlardı. Hintliler arasında İngilizlerin en çok güvendiği grup Hindistan'da da uzun yıllar iş birliği içinde oldukları Şii İsmaililerdi.⁵⁵ Tanzanya'da İsmaililerin en büyük topluluk olmasını sebebi onlara olan bu güvenden dolayıldı. Bu durumda bu insanlar İngiltere'den yardım istiyordu. İngiltere de bu yükün altına Kanada gibi ülkelerle birlikte giriyordu. Doğu Afrika'da yaşayan Asyalıların ikinci, üçüncü nesil çocukları iyi eğitim almışlardı. Özellikle Hintli İsmaililer çocuklarının iyi bir eğitim alması için onları Avrupa ülkelerindeki üniversitelere yollamışlardı. Kanada bu şekilde iyi eğitim almış insanları kendi ülkesine almakta bir bahis görmediğinden onları kolaylıkla göçmen olarak kabul ediyordu.⁵⁶

Nyerere 1997 yılında yaptığı bir açıklamada Hintlilere ait taşınmazlar ve işyerlerine el koymasaydı ülkedeki özel sektörün tamamen Hintlilerin eline geçebileceğini bunun neticesinde de Afrikalılar ile Hintliler arasındaki nefretin daha da büyüüp ülkede daha büyük bir kaosa sebebiyet verebileceğini ifade etmişti.⁵⁷ Ülkede Hintliler ile Afrikalıların mücadelesi hiç bitmedi. 1983 yılında

⁵⁴ Meghji, 2014.

⁵⁵ Ekinci ve Günarşlan 2016, s. 104.

⁵⁶ Neumann 2006, s. 10.1-10.17.

⁵⁷ TA, 1997, s. 16.

ortaya çıkan ekonomik krizde Hintlilere ait işyerleri saldırıya uğramıştı.⁵⁸ 1990'lı yıllarda ülkede siyasi gündem maddesi Hintlilerin ülkedeki ekonomik varlığıydı. 1994 yılında ülkede yaşayan 40 bin Hintli ülke nüfusunun yüzde 0,2'si gibi çok küçük bir rakama tekabül etmesine rağmen Tanzanya ekonomisinin yüzde 75'ine yani 44,6 milyar dolarlık güce sahiptiler. Ülkede yaptıkları ticaret ile milyar dolarlık işlere imza atmış Hintliler mevcuttu. Mohammed Dewji adlı Hintli iş adamı, ailesinden 2001'de devraldığı 30 milyon dolarlık şirketi 2013 yılına geldiğinde 1,1 milyar dolarlık, 24 bin kişinin çalıştığı büyüklüğe ulaştırmıştır. 1818 yılında bu ülkeye gelerek küçük bir dükkân açan Jivanjee Buddhahoy'in torunları bugün Tanzanya'nın milyar dolar gelire sahip bir başka ailesi olmuştur. 1920 yılında ülkeye gelen bir başka Hintli aile, Keshavji'ler bütün mal varlıkları devletleştirildikten sonra bile tekrar ticari hayatta varlıklarını sürdürerek günümüzde milyar dolarlık 25 şirket ile ülkede hemen hemen her alanda faaliyet gösteren bir aile olmaya devam etmişlerdir. Tanzanya'da yaşayan Hintliler her millet içinde kötü insanlar çıkabileceğini, yolsuzluk ve hırsızlığa bulaşabileceğini lakin bunu bütün bir Hint toplumuna mal etmenin doğru olmadığını ifade etmektedirler.⁵⁹

Sonuç

Güney Asya ülkelerine mensup insanlar özellikle de Hintliler ister gönüllü ister zorla ülkelerinden, sevdiklerinden ayrı kalmış ve batılıların kontrolündeki kolonilerde siyahî kölelerin yerine ucuz işçi olarak çalıştırılmışlardır. Bu insanların çoğu Hindistan'daki kast sisteminin en alt halkasına dahil olan, değer verilmeyen insanlardır. Her zaman olduğu gibi ilk jenerasyon işçiler olarak çok ağır şartlarda çalışmış olsalar da gayretleri sonucu Tanzanya gibi kolonilerde çocukları için daha iyi bir gelecek inşa etmişlerdir. Afrikalılardan farklı olarak Hindistan ile bu fakir ülke arasında ticari bir köprü kurmuşlardır. Tanzanya gibi fakir bir ülkede ticaret dışında geçinebilmelerine de imkân olmadığı görülmüştür. İngilizlerin ülkenin varlıklarını ekonomik amaçları doğrultusunda kullanırken kendilerinden daha aşağı statüde gördükleri siyahiler ile muhatap olmak istemedikleri anlaşılmıştır. Bu işi kendi yerlerine Hintlilerin yerine getirmesini sağlayacak bir sistem kurdukları açıktır. Tanzanya'da kurulan ekonomik sistem Afrikalıların kendi ticari işletmelerini kurmalarına imkân vermediğinden ve siyahîlerin ticaret yapabilecek gelire hiçbir zaman sahip olamamalarından dolayı bu ayrıcalığı Hintliler sahiplenmek zorunda kalmıştır. Ülkenin asıl sahipleri olan Afrikalılar yıllar içinde ülkede etkili olmaya ve İngilizler de yönetimi siyahî

⁵⁸ Mali ve Baga 1990, s. ix-xix.

⁵⁹ Puri 2013, s. 77-79.

çoğunluğa devretmeye başlayınca Hintlilerin sahip oldukları imtiyazların onların aleyhine dönmeye başladığı ortaya çıkarılmıştır.

Bağımsızlık sonucu ülkenin ilk başkanı olan Nyerere almış olduğu kararlar ile Hintlilerin ülkedeki mal varlıklarına el koymuştur. Buna rağmen ülkede yaşayan Hintlilerin ticaretle elde ettikleri deneyim ve başarılar onların bu ülkede günümüzde dahi en önemli ekonomik sınıf olmalarına imkân vermiştir. Yıllarca Tanzanya'da yaşamış olan Hintliler ülkelerini terk etseler bile gittikleri Amerika ve Avrupa gibi ülkeler ile Tanzanya arasında ticari faaliyetlerine devam etmiş ve ülkenin kalkınmasına hizmet etmişlerdir. Tanzanya'da Hintlilere karşı olan nefret söyleminin ortadan kalkmasının tek yolu ülkede her kesimin ekonomik ferah seviyesine sahip olacak imkâna sahip olmasından geçmektedir. Tek bir ırk, sınıf veya dine mensup insanların zenginlik içinde yaşarken diğerlerinin zor şartlar altında yaşamaya çalışması adil olmadığı gibi, gün gelip toplumsal patlamaların yaşanmasına sebebiyet verebildiği görülmüştür. Tanzanya'da yaşayan Hintli halkın Afrikalıların nefret söyleminden uzak kalmalarının yolu aralarında sağlam bir ilişki zemini temin etmeleri ve yeni yatırımlar ile daha fazla Afrikalının yine uygun ücretler ile istihdam edilmelerine bağlıdır. Beraber yaşama kültürünün oluşması için Hintlilerin daha öz verili, daha dikkatli ve daha iyi ilişkilere sahip oldukları bir atmosfer oluşturmaları şarttır. Aksi takdirde tarih devamlı surette tekerrür eder ve babalarının hatalarını çocukları çekmeye devam eder.

KAYNAKLAR

- AGTF 2007 Aapravasi Ghat Trust Fund (AGTF), *An overview of History of Indenture*, Port Louis, Mauritius
- Allen 2008 B. Richard Allen, *Slavery and the Slave Trades in the Indian Ocean and Arab Worlds: Global Connections and Disconnections*, Framingham State College, Connecticut, Yale University
- Baker 1931 E. C. Baker, 'Memorandum on the Social Conditions of Dares Salaam, 4 June 1931,' pp. 14-17, 1931. *Enclosed in Deputy Information Officer to Chief Secretary*, 10 January 1940, TNA 18950/11/1 A/34.
- Battershill, 1946 *Battershill to Cohen*, 10 April 1946, CO 691/192/42483/38.
- Brennan 2002 R. James Brennan, *Nation, Race and Urbanization in Dares Salaam, Tanzania, 1916-1976*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Northwestern University, Illinois, 2002
- Brereton 2010 Bridget, Brereton, 'The Historical Background to the Culture of Violence in Trinidad and Tobago', *Caribbean Review of Gender Studies*, Issue 4
- Coulson 1982 Andrew, Coulson, *Tanzania: A Political Economy*, Oxford, Clarendon, s. 176-183
- Dar es 1921 *Dar es Salaam Times*, 12 Şubat 1921, *The open space came to be called Mnazi Mmoja* ("one coconut tree")
- Ekinci ve Günarslan 2016 Abdullah Ekinci ve Hüseyin Günarslan, *Activities of Islamic Heterodoxy in Europe and America: The Example of Aga Khans in Portugal and the Canada*, p: 104-113, *History, Literature and Society: Selected Articles*, Edited by William Sayers & Zeki Tastan, London, UK
- Geoghegan 1921 G. Geoghegan, 'Coolie Emigration from India', *Census of India*, Vol. XVI, part 1, Lal, V. Brij, Chalo Jahaji, *On a journey through indenture in Fiji: The Odyssey of Indenture*
- Gilman 1945 Clement Gilman, 'Dar es Salaam, 1860 to 1940: A Story of Growth and Change,' *Tanganyika Notes and Records*, 20
- Gregory 1993 Robert Gregory, *Quest for Equality: Asian Politics in East Africa, 1900-1967*, New Delhi, Orient Longman Limited
- Gunston 2002 Gunston Henry, *The Planning and Contruction of the Uganda Railway*, London, Trans Newcomen Soc
- Günarslan 2018 Hüseyin Günarslan, *Ağa Hanlar ve Günümüzdeki Faaliyetleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa, 2018

Hüseyin GÜNARSLAN

- Iliffe 1979 John Iliffe, *A Modern History of Tanganyika*. Cambridge, Cambridge University Press
- James 1971 R. W. James, *Land Tenure and Policy in Tanzania*, Dares Salaam, East African Literature Bureau
- Harris 2010 Karen L. Harris, 'Sugar and Gold: Indentured Indian and Chinese Labour in South Africa', *Department Historical and Heritage Studies*, University of Pretoria, Hillcrest, Pretoria, South Africa
- Hjejle 1967 Benedicte Hjejle, 'Slavery and Agricultural Bondage in South India in the Nineteenth Century', *Scandinavian Economic History Review*, Vol. 15, s. 71-126.
- Honey 1982 Martha Honey, *A History of Indian Merchant Capital and Class Formation in Tanganyika c. 1840-1940*, Ph.D. dissertation, University of Dar es Salaam
- Kessler, 2006 Ilana R. Kessler, *What Went Right in Tanzania: How Nation Building and Political Culture Have Produced Forty-Four Years of Peace*, Georgetown University, Thesis
- Lal ve Jaha 2012 Brijj V. Lal ve Chalo Jahaji, *On a journey through indenture in Fiji: The Odyssey of Indenture*, Canberra, Anu Press
- Lobo 2000 Louis Lobo, *They Came to Africa: 200 Years of the Asian Presence in Tanzania*, Dar es Salaam, Tanzania Printers
- Leechman, 1954 Leechman to David, 4 June 1954, CO 822/1092/1.
- Lutz 2009 Jessie G. Lutz, 'Chinese Emigrants, Indentured Workers, and Christianity in the West Indies, British Guiana and Hawaii', *Caribbean Studies*, vol. 37, no. 2, Instituto de Estudios del Caribe, Puerto Rico.
- Mali ve Baga 1990 T. L. Maliyamkono, and M. S. D. Bagachwa, *The Second Economy in Tanzania*, London, James Currey.
- McCleery 1939 Hugh Hamilton McCleery, 'Extent and Conditions under which some natives are occupying land on the outskirts of Dar es Salaam,' *RH MSS Afr.* June 1939.
- Meghji, 2014 Sadru Meghji, *First Steps in the Migration of Tanzanian Ismailis to Canada*.
- Nagar 1996 Nagar, Richa. 'A South Asian Diaspora in Tanzania: A History Retold,' *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East*, 16, s. 62-80.
- Nationalist, 1971 Nationalist, *Gov't Takes Over 444 buildings*, 25 April 1971.
- Neumann 2006 Klaus Neumann, 'Our own interests must come first, Australia's response to the expulsion of Asians from Uganda,' *History Australia*, V. 3, No: 1.
- Political* 1949 Political Intelligence Summary for Tanganyika, April-June 1949, enclosed in letter of CS, 8 August 1949, CO 537/4717/2.

Tanzanya Hint Diasporası: Hintli İşçilerin Yaşam Mücadelesi

- Puri 2013 Shamlal Puri, 'Asians In Tanzania: Saboteurs Or Saviours?', *The International Indian*, Tanzania
- Report 1825 Report, OIOC: F/4/1115/29887, D. Scott to Mr. Chief Secretary Swinson, 4 March 1825, s. 12, Allen, B. Richard, *Slavery and the Slave Trades in the Indian Ocean and Arab Worlds: Global Connections and Disconnections*.
- Rules 1919 *Rules for the Township of Dar es Salaam, 'Occupied Territory of German East Africa,' Official Gazette*, 15 October 1919
- TANU 1955 Tanganyika African National Union (TANU), *enclosed in Stapledon to Gorell Barnes*, 26 November 1955, CO 822/859/37.
- TIR 1960 Extract from Tanganyika Intelligence Report (TIR), October 1960, CO 822/2126/10
- TG 1923 Tanganyika Gazette (TG), *Law of Property and Conveyancing Ordinance*, 19 Ocak 1923
- TS 1943 Tanganyika Standard (TS), *Letter of S. R.Hooda*, 12 Şubat 1943
- TS 1945 Tanganyika Standard, *Letter from Blackest African*, 10 Eylül 1945
- TS 1946 Tanganyika Standard (TS), *No Rice for any community in Dar es Salaam*, 5 Eylül 1946.
- TS 1946 Tanganyika Standard (TS), *Letter of Starving African*, 9 Eylül 1946
- TS 1949 Tanganyika Standard (TS), *Africans resentful over bread*, 2 Nisan 1949
- TS 1952 Tanganyika Standard (TS), *Thousands of Asians apply for naturalization*, 31 Ocak 1952
- TA 1997 Tanzanian Affairs (TA), September-December 1997. p. 16, ed. Ronald Aminzade, 'Nationalism, Capitalism, and Democracy in Post-Socialist Tanzania,' (unpublished manuscript).
- TNA 1922 Tanzania National Archives (TNA), 2712, *Brett to Chief Secretary*, 4 Ocak 1922.
- TNA 1942 Tanzania National Archives (TNA), 10849/863/1, *Raiya zako wa Tanganyika Territory to Jackson* (Governor), 20 Eylül 1942.
- TNA 1944 Tanzania National Archives (TNA), 10849/962/1, *Saidi Pazi, Abdallah Mashauri, Maks Mbwana, Juma Tofiki, and Mohamed Salum to Chief Secretary*, 16 Şubat 1944.
- TNA 1940 Tanzania National Archives (TNA), 28594/1, *Provincial Commissioner Tanga to Chief Secretary*, 11 Nisan 1940.
- Thomas 1985 T. N. Thomas, *Indians Overseas: A Guide to Source Materials in the India Office Records for the Study of Indian Emigration, 1830-1950*, London

- Tinker 1974 A. Tinker, *A New System of Slavery: The Export of Indian Labour Overseas, 1830-1920*, London, Oxford University Press
- Viechweg 2007 Raymond D. Viechweg, *Abolition, Indentureship and Creoleness: Reflections on the Indo-Grenadian Predicament*.
- Wiki. Abolitionism Wikipedia Online, *Abolitionism*.

SUMMARY

Until Tanzania gained its independence, it first became the colony of the Germans and then the British. Westerners made great gains by employing African black people as slaves in the territory of this country. After slavery became no longer executable, a new understanding of slavery emerged. Accordingly, Indians began to be brought from South Asian countries to work in colonies under the name of cheap workers called indenture. In this system, which is not different from slavery in terms of working and behavioural conditions, it allowed Westerners to earn more income because the food and basic needs of the workers were not met. The Indians, whose numbers have increased in colonies like Tanzania over the years and have established a new life in this country, have achieved significant successes especially in the commercial field. In this study, the struggle for the life of Indian workers, who came to Tanzania since 1895, was discussed. After the abolition of slavery, it is necessary to investigate how to start employing Indian workers as contract workers. It should be examined how the first workers coming to Tanzania and their children have achieved economic success in this country over time. Their relationship with Tanzanian Africans should be revealed in the historical course of how they gained their hatred during this time. It must be determined how Tanzania, which ultimately gained independence from the British, and Africans, led by the country's first president, Julius Nyerere, seized the assets of Indians People belonging to South Asian countries, especially Indians, have been separated from their loved ones, either voluntarily or forcibly, and have been employed as cheap workers in the colonies controlled by westerners, instead of black slaves. Most of these people, who are included in the lowest level of the caste system in India, are not valued as human being. As always and as first-generation workers, although they worked in very harsh conditions, they built a better future for their children in colonies like Tanzania result of their efforts. Unlike Africans, they have established a commercial bridge between India and this poor country of Tanzania.

In a poor country like Tanzania, it was seen that they could not get along other than trade. It was understood that the British did not want to deal with the blacks directly because they did not saw them equal to their status while using the country's assets for their economic purposes. It is clear that they have established a system that will enable the Indians to perform this work in their place. The Indians had to take advantage of this privilege because the economic system established in Tanzania did not allow Africans to establish their own commercial businesses and blacks never had any income to trade. It

has been revealed that the privileges of Indians have begun to turn against them when Africans, the real owners of the country, began to be influential in the country over the years and British transfer the administration of the country to the black majority.

As a result of independence, Nyerere, the first president of the country, seized the assets of Indians in the country with the decisions he made. Despite this, the experience and successes of Indians living in the country have enabled them to be the most important economic class in this country even today. Even if the Indians who lived in Tanzania for years left their countries, they continued their commercial activities between the countries they went to, such as America and Europe, and Tanzania and served the development of the country. The only way to eliminate hate speech against Indians in Tanzania is to have the opportunity to have an economically spacious level for everyone in the country. It has been observed that people from a single race, class or religion live in wealth while others are unfair to try to live under difficult conditions, and it can easily cause social explosions. The way for the Indian people living in Tanzania to stay away from the hate speech of Africans depends on providing a solid relationship between them, and with the new investments, more Africans are employed at affordable prices. It is imperative that the Indians create an atmosphere of more self-sacrifice, carefulness and better relationships for a culture of living together. Otherwise, history constantly repeats itself and continues to attract the mistakes of their fathers.